

УДК: 342.715; 342.9

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-74-1-95-103>

Руденко Людмила Дмитрівна,
кандидат юридичних наук, доцент
(Сумський державний університет, м. Суми)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5059-3420>

Рубаненко Алла Миколаївна,
аспірантка
(Сумський державний університет, м. Суми)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1479-4756>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ Й АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

У статті досліджено проблемні питання правового статусу й адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства. Визначено недоліки механізму притягнення іноземців до адміністративної відповідальності. Запропоновано два шляхи вирішення виявлених проблем: удосконалення національного законодавства та укладення міжнародних договорів про взаємодопомогу. Аргументовано, що механізм притягнення до адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства повинен передбачати владний вплив на порушника в період, коли він все ще перебуває в державі за місцем скоєння правопорушення. Способи притягнення до відповідальності тоді, коли іноземець уже покинув територію держави, мають значення лише у разі вчинення ним тяжких правопорушень, зокрема злочинів.

Ключові слова: іноземець; особа без громадянства; адміністративна відповідальність; порушення митних правил; порушення правил дорожнього руху; штраф.

Постановка проблеми. В останні роки кількість іноземців, які законним шляхом перебувають на території України, постійно збільшується. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, станом на 1 серпня 2019 року за I півріччя 2019 року Україну відвідало 5,9 млн іноземців, у 2018 році – 14,2 млн іноземних туристів, у 2017 році – 14,6 млн іноземців, що майже на мільйон більше, ніж у 2016 році [1]. Однак не всі іноземці та особи без громадянства знаходяться на території України легально.

Спостерігається тенденція до щорічного зростання кількості адміністративних проступків, учинених іноземцями та особами без громадянства. Найчастіше суб'єктами вчинення адміністративних правопорушень є незаконні мігранти. В Україні, як правило, переважають порушення правил перетину державного кордону та незаконне перебування в Україні, недотримання порядку державної реєстрації, проживання за недійсними документами, порушення порядку пересування і вибору місця проживання тощо.

Оскільки Україна розвивається в напрямі євроінтеграції, орієнтиром якого є міжнародні правозахисні стандарти та застосування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод, українське законодавство в частині забезпечення права іноземців та осіб без громадянства, впровадження ефективного механізму адміністративної відповідальності таких осіб потребує удосконалення. Уведення дієвих норм вимагає конкретизації правового статусу зазначених осіб.

Нелегальна міграція становить один із найбільших викликів для європейських країн у сфері захисту громадського правопорядку та безпеки. 2015 рік став початком Європейської міграційної кризи, спричиненої масовим приїздом нелегальних мігрантів у країни Європи з охоплених збройними конфліктами країн Африки та Близького Сходу. Це наймасштабніша міграційна криза в Європі з часів Другої світової війни [2].

За даними Єврокомісара з питань розвитку та добросусідства Йоганнеса Гана, у вересні 2015 року кількість нелегальних мігрантів стала найбільшою у світовій історії: в Європу прибуло більше 300 тисяч мігрантів. Відсутність уніфікованого законодавства та безконтрольна міграція біженців призводить не тільки до численних людських жертв на шляху до Європи, а й до зростання рівня адміністративних проступків та злочинів [3].

Національне законодавство про адміністративну відповідальність, насамперед Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), є застарілим, містить прогалини і колізії. Міграційне законодавство України за більшість порушень, у тому числі порушення правил перетину державного кордону та перебування в Україні, недотримання порядку реєстрації, проживання за недійсними документами, недотримання порядку пересування і вибору місця проживання, передбачає примусове видворення за межі України та заборону подальшого в'їзду в Україну як найбільш дієві санкції. Водночас за вчинення правопорушень у сферах безпеки дорожнього руху та громадського порядку, митній та податковій сферах, встановлено адміністративні стягнення майнового чи фінансового характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми правового статусу іноземців та осіб без громадянства розглядалися О. П. Васильченко [4], О. П. Горбанем [5], А. В. Грабильниковим [6], Б. В. Деревянком та Є. В. Зозулею [7], В. О. Коваль [8] та низкою інших правників. Значний внесок науковців у дослідження особливостей конституційно-правового, трудового, адміністративного статусу зазначеної категорії осіб не зменшує актуальності дослідження особливостей статусу іноземців та осіб без громадянства внаслідок зміни законодавства та геополітичної ситуації у світі.

Формування цілей (постановка завдання). Метою статті є вдосконалення правового статусу іноземців та осіб без громадянства на підставі аналізу законодавства та практики його застосування.

Виклад основного матеріалу. Законодавство щодо правового статусу іноземців та осіб без громадянства пройшло декілька етапів становлення. На первинному етапі формування правовий статус таких осіб визначався кількома національними нормативно-правовими актами, які утворювали інкорпорацію незначної кількості норм, кількома десятками міжнародних договорів з матеріально-правовими чи колізійними нормами. Зокрема, це Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 4 лютого 1994 року, норми Цивільного кодексу України від 18 липня 1963 року, які вже є нечинними, низка міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних, сімейних та кримінальних справах, інші міжнародні угоди.

Нині під час вирішення питання щодо статусу іноземця чи особи без громадянства і їхнього перебування в Україні міграційні, прикордонні та судові органи керуються положеннями Конституції України, чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, серед яких: Статут Організації Об'єднаних Націй 1945 року, Конвенція про статус біженців 1951 року та Протокол щодо статусу біженців 1967 року, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 року, Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року, Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод 1950 року та Протокол до Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод 1952 року, Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, який

гарантує деякі права і свободи, непередбачені в Конвенції та в Першому протоколі до неї, Протокол № 7 до Конвенції про захист прав і основоположних свобод, Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 року, Європейська Конвенція про здійснення прав дітей 1996 року, міжнародні договори України про видачу правопорушників, правову допомогу в кримінальних справах та реадмісію осіб, а також закони України «Про біженців», «Про громадянство України», «Про імміграцію», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 1995 року № 1074, від 17 липня 2003 року № 1110 «Про правила в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію», «Про затвердження Типового положення про пункт тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні» та інші нормативно-правові акти, видані на їх виконання.

Ст. 26 Конституції України встановлено, що іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України [9].

Загальні засади правового статусу іноземців на території України визначено Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [10]. Відповідно до ст. 1 цього закону іноземцем є особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав. Крім того, згадана стаття поділяє іноземців та осіб без громадянства на чотири категорії: іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України на законних підставах – іноземці та особи без громадянства, які в установленому законодавством чи міжнародним договором України порядку в'їхали в Україну та постійно або тимчасово проживають на її території, або тимчасово перебувають в Україні; іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні – іноземці та особи без громадянства, які отримали посвідку на постійне проживання, якщо інше не встановлено законом; іноземці та особи без громадянства, які тимчасово перебувають на території України – іноземці та особи без громадянства, які перебувають на території України протягом дії візи або на період, установлений законодавством чи міжнародним договором України, або якщо строк їх перебування на території України продовжено в установленому порядку; іноземці та особи без громадянства, які тимчасово проживають в Україні – іноземці та особи без громадянства, які отримали посвідку на тимчасове проживання, якщо інше не встановлено законом [10].

Ст. 3 Закону встановлено, що іноземці та особи без громадянства зобов'язані неухильно додержуватися Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави [10].

Згідно зі ст. 13 цього закону в'їзд в Україну іноземцю або особі без громадянства не дозволяється, зокрема якщо під час попереднього перебування на території України іноземець або особа без громадянства не виконали рішення суду або органів державної влади, уповноважених накладати адміністративні стягнення, або якщо іноземець або особа без громадянства мають інші невиконані зобов'язання перед державою, фізичними або юридичними особами, включаючи пов'язані з попереднім видворенням, у тому числі після закінчення терміну заборони подальшого в'їзду в Україну [10].

Таким чином, Конституція України чітко розмежувала поняття «іноземець» та «особа без громадянства», відносячи до перших лише іноземних громадян. Відповідно до конституційних положень законами України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» та «Про громадянство України» нормативно розмежовано іноземців та осіб без громадянства за критерієм наявності громадянства.

Загальні засади адміністративної відповідальності іноземців в Україні встановлені КУпАП [11]. Згідно зі ст. 16 цього кодексу іноземці та особи без громадянства, які

перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом.

Відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року члени дипломатичного корпусу, адміністративно-технічні працівники та обслуговуючий персонал посольств мають дипломатичний імунітет [12].

Ст. 24 КУпАП встановлює, що законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців та осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок [11].

КУпАП визначає як заходи адміністративного примусу декілька видів заходів майнового, особистого чи організаційного характеру, зокрема: попередження; штраф; штрафні бали; оплатне вилучення предмета, який став знаряддям учинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; конфіскацію: предмета, який став знаряддям учинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, грошей, одержаних унаслідок вчинення адміністративного правопорушення; позбавлення спеціального права, наданого цьому громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; громадські роботи; виправні роботи; суспільно корисні роботи; адміністративний арешт; арешт з утриманням на гауптвахті [11].

Фахівці у сфері адміністративного права неодноразово наголошували, що найбільш недосконалим та неефективним є механізм притягнення до адміністративної відповідальності іноземців за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із порушенням правил дорожнього руху [13; 14; 15], за більшість з яких як адміністративне стягнення передбачено штраф.

Податковий кодекс України [16] та Митний кодекс України (далі – МК України) [17] відносять іноземців та осіб без громадянства до категорії фізичних осіб на рівні з громадянами України. Іноземці та особи без громадянства несуть відповідальність за порушення митного та податкового законодавства на загальних підставах. При цьому слід звернути увагу на переважно майновий характер заходів адміністративного примусу, що передбачений за більшість порушень митних правил та податкових правопорушень.

Так, згідно зі ст. 461 МК України за порушення митних правил можуть бути накладені адміністративні стягнення у формі попередження, штрафу або конфіскації товарів, транспортних засобів комерційного призначення – безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу [17].

Згідно зі ст. 111 Податкового кодексу України за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, передбачено фінансову, адміністративну або кримінальну відповідальність. Фінансова відповідальність призначається у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені [16].

Законом України «Про виконавче провадження» державному виконавцю надається можливість застосовувати до боржників, зокрема іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб, усі визначені цим законом заходи примусового виконання, які встановлені ст. 10, а саме: звернення стягнення на кошти, цінні папери, інше майно (майнові права), корпоративні права, майнові права інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної, творчої діяльності, інше майно (майнові права) боржника, у тому числі якщо вони перебувають в інших осіб або належать боржникові від інших осіб, або боржник володіє ними спільно з іншими особами; звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інший дохід боржника; вилучення в боржника і передача стягувачу предметів, зазначених у рішенні; заборона боржнику розпоряджатися та/або користуватися майном, яке належить йому на праві власності, у тому числі коштами, або встановлення боржнику обов'язку користуватися таким майном на умовах, визначених виконавцем; інші заходи примусового характеру, передбачені Законом [18].

Також державний виконавець з метою ефективного виконання рішення має право в разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, звертатися до суду за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника за межі України (ст. 18 Закону) [18]. У зв'язку з цим суди розглядали подання державних виконавців про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України боржників у виконавчому провадженні.

Особливості виконання рішень щодо іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб визначені ст. 77 Закону України «Про виконавче провадження». Згідно з ч. 1 цієї статті під час виконання рішень стосовно іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб, які відповідно проживають (перебувають) чи зареєстровані на території України або мають на території України власне майно, яким володіють самостійно або разом з іншими особами, застосовуються положення Закону [18]. У разі невиконання іноземцями, особами без громадянства та іноземними юридичними особами таких рішень виконавець звертається до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері міграції, органів охорони державного кордону з поданням про заборону в'їзду в Україну чи видворення за межі України таких осіб відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

Питання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України вирішується судом за правилами цивільного судочинства в порядку, передбаченому ст. 441 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) [19]. Зважаючи на зміст цієї статті, розв'язання питання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України вирішується в порядку, встановленому ЦПК України щодо боржників у виконавчому провадженні за будь-якими виконавчими документами, передбаченими ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження», примусове виконання яких здійснюється органами державної виконавчої служби (далі – ДВС).

Крім того, у розділі XIII Інструкції з організації примусового виконання рішень [20] визначено, що в разі невиконання іноземцем, особою без громадянства чи іноземною юридичною особою рішення про накладення штрафів за правопорушення, розгляд справ за якими законом віднесено до компетенції Державної прикордонної служби України або Державної міграційної служби України (далі – ДМС), державний виконавець у тридцятиденний строк з моменту відкриття виконавчого провадження звертається до відповідного органу охорони державного кордону чи ДМС з поданням про заборону в'їзду в Україну таких осіб відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

Аналіз зазначених положень законодавства України свідчить, що іноземець, який тимчасово перебуває на території України на законних підставах у разі вчинення адміністративного правопорушення або відсутності у нього майна, на яке може бути

звернене стягнення, може уникнути адміністративної відповідальності. За умови, якщо візит іноземця до України і планувався як короткотерміновий та без повторного в'їзду, механізм притягнення його до відповідальності за порушення митних правил, правил дорожнього руху, інших адміністративних правопорушень, за які законодавством передбачено стягнення у формі штрафу, є абсолютно неієвим.

Здебільшого під час виникнення ситуації, яка описана вище, іноземні громадяни покидають територію України за час, який відведений для сплати штрафу. Майна та відкритих рахунків у банках на території України вони зазвичай також не мають. За таких обставин державні виконавці органів ДВС України не можуть реалізувати виконання зазначених постанов і стягнути кошти з осіб, які порушили митні правила.

Реалізація виконання рішення щодо іноземців, які порушили митні правила та не сплатили штрафи, можлива лише в порядку, передбаченому ч. 2 ст. 77 Закону України «Про виконавче провадження», тобто у разі звернення з поданням про заборону в'їзду в Україну чи видворення за межі України таких осіб відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

Аналогічно неефективним є механізм притягнення іноземців до адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху, оскільки законодавство в цій сфері має суттєву прогалину. На сьогодні до державних виконавців органів ДВС України регулярно надходять постанови Національної поліції України у справах про адміністративні порушення щодо стягнення з іноземних громадян штрафів за порушення правил дорожнього руху.

Відповідно до ч. 5 ст. 258 КУпАП протоколи за адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху не складаються. Постанова у справі про адміністративне правопорушення (виконавчий документ) оформлюється за місцем скоєння правопорушення, що не дає змоги внесення до виконавчого документа відомостей про ідентифікаційний номер платника податків – фізичної особи. У цих постановах немає жодних відомостей, що стосуються іноземних громадян, які порушили правила дорожнього руху, крім імені та номера водійського посвідчення.

Таким чином, постанови не містять мінімальної необхідної інформації про притягнення іноземців до адміністративної відповідальності та стягнення з них штрафу. У той час, коли виконавчий документ потрапляє до виконавця, іноземний громадянин уже встигає виїхати за межі України, і тому реалізувати виконання рішення по його справі стає неможливим.

Висновки. Отже, вітчизняні механізми притягнення іноземців до адміністративної відповідальності, зокрема відповідальності за порушення митних правил та правил дорожнього руху, є недосконалими та містять суттєві прогалини. На нашу думку, найбільшими недоліками є: майновий характер адміністративних стягнень, що накладаються за більшість правопорушень, які вчиняються іноземцями на території України, та відсутність дієвого механізму примусу щодо виконання рішень компетентних органів у таких справах; наявність у Законі України «Про виконавче провадження» положення про те, що у разі відсутності в боржника-іноземця майна, на яке може бути звернене стягнення, державний виконавець має можливість ініціювати процедуру видворення таких осіб за межі України або заборони для них в'їзду в Україну, яка, по суті, дає змогу іноземцю уникнути відповідальності; прогалини в митному та адміністративному законодавстві, які дозволяють іноземцю не виконувати накладених стягнень у формі штрафу. Проблеми, що існують в інституті адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства, в Україні мають системний характер та потребують комплексного вирішення. Убачаємо доцільним запропонувати два шляхи розв'язання цих проблем: удосконалення національного законодавства та укладення міжнародних договорів про взаємодопомогу. Механізм притягнення до адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства

повинен передбачати владний вплив на порушника в проміжок часу, коли він все ще перебуває в державі за місцем скоєння правопорушення. Способи притягнення до відповідальності тоді, коли іноземець вже покинув територію держави, мають значення лише у разі вчинення ним тяжких правопорушень, зокрема злочинів.

Список використаних джерел

1. Інфографіка (в'їзд іноземців в Україну (I півріччя 2019 року) від 30.08.2019 року. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://www.me.gov.ua/> (дата звернення: 20.01.2021).
2. Offences against the person (Art. 25-quinquies, Decree 231) : article added by LawNo. 228/2003, asamended by Law No. 199/2016.
3. Єврокомісар Йоганнес Ган: криза з мігрантами потребує солідарності цілої Європи. Офіційний вебсайт Euronews. URL: <http://ua.euronews.com/2015/09/02/migrant-crisis> (дата звернення: 20.01.2021).
4. Васильченко О. П. Особливості правового статусу іноземців та осіб без громадянства при забезпеченні принципу рівності прав і свобод в Україні. *Європейські перспективи*. 2014. № 10. С. 23–28.
5. Горбань О. П. Правовий та соціальний статус іноземця та особи без громадянства. *Форум права*. 2007. № 1. С. 26–33.
6. Грабильников А. В. Конституційно-правовий статус і правовий режим іноземців та осіб без громадянства в Україні: співвідношення понять. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2015. № 6. С. 59–66.
7. Derevyanko V., Zozulya E. (2017). Controversy in Deprivation of Citizenship on Charges of Terrorism and Separatism. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. Vol 8. No 7: JARLE Volume VIII Issue 7 (29) Winter 2017. P. 2103–2111. URL: <https://journals.aserspublishing.eu/jarle/article/view/2008/1438> (дата звернення: 20.01.2021).
8. Коваль В. О. Захист прав, свобод та законних інтересів іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2017. 22 с.
9. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254К/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.01.2021).
10. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 83. С. 7.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 18.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. С. 1122.
12. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року : міжнародний договір. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048 (дата звернення: 20.01.2021).
13. Галунько В. М. Адміністративна відповідальність іноземців та осіб без громадянства при проведенні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу. *Форум права*. 2009. № 3. С. 152–155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2009_3_24/ (дата звернення: 20.01.2021).
14. Лебедева А. В. Особливості адміністративної відповідальності окремих категорій осіб за порушення ПДР. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 4. С. 138–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2014_4_43/ (дата звернення: 20.01.2021).
15. Руколайніна І. Є. Адміністративно-правова відповідальність іноземців за порушення у сфері безпеки дорожнього руху. *Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України* : збірник матеріалів науково-практичної конференції (м. Харків, 15 лист. 2015 р.). Харків, 2015. С. 80–83.
16. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. *Голос України*. 2010. № 229–230.
17. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 32. С. 9.
18. Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. С. 5.
19. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України в редакції від 3 жовтня 2017 року № 2147-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.
20. Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень : наказ Міністерства юстиції України від 02.04.2012 № 512/5. *Офіційний вісник України*. 2012. № 27. С. 23.

References

1. Infografika (vizard inozemtsiv v Ukrainu (I pivrichchia 2019 roku) vid 30.08.2019 roku. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [Infographics (entry of foreigners into Ukraine (first half of 2019)

from 30.08.2019. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. URL: <https://www.me.gov.ua> (data zvernennia: 20.01.2021) [in Ukrainian].

2. Offences against the person (Art. 25-quinquies, Decree 231) : article added by LawNo. 228/2003, asamended by Law No. 199/2016.

3. Ievrokomisar Yohannes Han: kryza z mihrantamy potrebuie solidarnosti tsiloi Yevropy [EU Commissioner Johannes Hahn: the crisis with migrants requires the solidarity of the whole of Europe]. Ofitsiyni vebсайт Euronews. URL: <http://ua.euronews.com/2015/09/02/migrant-crisis> (data zvernennia: 20.01.2021) [in Ukrainian].

4. Vasylichenko, O. P. (2014). Osoblyvosti pravovoho statusu inozemtsiv ta osib bez hromadianstva pry zabezpechenni pryntsyphu rivnosti prav i svobod v Ukraini [Features of the legal status of foreigners and stateless persons while ensuring the principle of equality of rights and freedoms in Ukraine]. *Yevropeiski perspektyvy*. № 10. S. 23–28 [in Ukrainian].

5. Horban, O. P. (2007). Pravovyi ta sotsialnyi status inozemtsia ta osoby bez hromadianstva [Legal and social status of a foreigner and a stateless person]. *Forum prava*. № 1. S. 26–33 [in Ukrainian].

6. Hrablynikov, A. V. (2015). Konstytutsiino-pravovyi status i pravovyi rezhym inozemtsiv ta osib bez hromadianstva v Ukraini: spivvidnoshennia poniat. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurytsprudentsii* [Constitutional and legal status and legal regime of foreigners and stateless persons in Ukraine: the relationship between concepts]. № 6. S. 59–66 [in Ukrainian].

7. Derevyanko B., Zozulya E. (2017). Controversy in Deprivation of Citizenship on Charges of Terrorism and Separatism. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. Vol 8. No 7: JARLE Volume VIII Issue 7 (29) Winter 2017. P. 2103–2111. URL: <https://journals.aserspublishing.eu/jarle/article/view/2008/1438> (data zvernennia: 20.01.2021)

8. Koval, V. O. (2017). Zakhyst prav, svobod ta zakonnykh interesiv inozemtsiv ta osib bez hromadianstva v administratyvnomu sudochynstvi Ukrainy [Protection of the rights, freedoms and legitimate interests of foreigners and stateless persons in the administrative proceedings of Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet. 22 s. [in Ukrainian].

9. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku № 254K/96-VR [Constitution of Ukraine of June 28, 1996]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (data zvernennia: 20.01.2021) [in Ukrainian].

10. Pro pravovyi status inozemtsiv ta osib bez hromadianstva : Zakon Ukrainy vid 22 veresnia 2011 roku № 3773-VI. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy* [On the legal status of foreigners and stateless persons : Law of Ukraine of September 22, 2011. *Official bulletin of Ukraine*]. 2011. № 83. S. 7 [in Ukrainian].

11. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia : Zakon URSSR vid 18.12.1984 № 8073-X. *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSSR* [Code of Ukraine on Administrative Offenses : Law of USSR of December 18, 1984. *Information of the Verkhovna Rada of USSR*]. 1984. № 51. S. 1122 [in Ukrainian].

12. Videnska konventsiiia pro dyplomatychni znosyny vid 18 kvitnia 1961 roku : mizhnarodnyi dohovor [Vienna Convention on Diplomatic Relations of April 18, 1961 : international agreement]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048 (data zvernennia: 20.01.2021) [in Ukrainian].

13. Halunko, V. M. (2009). Administratyvna vidpovidalnist inozemtsiv ta osib bez hromadianstva pry provedenni finalnoi chastyny chempionatu Yevropy z futbolu [Administrative liability of foreigners and stateless persons during the final part of the European Football Championship]. *Forum prava*. № 3. S. 152–155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2009_3_24/ (data zvernennia: 20.01.2021) [in Ukrainian].

14. Lebedieva, A. V. (2014). Osoblyvosti administratyvnoi vidpovidalnosti okremykh katehorii osib za porushennia PDR [Features of administrative liability of certain categories of persons for violation of traffic rules]. *Pivdenoukrainskyi pravnychy chasopys*. № 4. S. 138–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2014_4_43/ (data zvernennia: 20.01.2021) [in Ukrainian].

15. Rukolainina, I. Ie. (2015). Administratyvno-pravova vidpovidalnist inozemtsiv za porushennia u sferi bezpeky dorozhnoho rukhu [Administrative and legal liability of foreigners for violations in the field of road safety]. *Aktualni problemy administratyvno-pravovoho zabezpechennia diialnosti orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy* : zbirnyk materialiv naukovopraktychnoi konferentsii (m. Kharkiv, 15 lyst. 2015). Kharkiv. S. 80–83 [in Ukrainian].

16. Podatkovi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 2 hrudnia 2010 roku № 2755-VI. *Holos Ukrainy* [Tax code of Ukraine : Law of Ukraine of January 2, 2010. *Voice of Ukraine*]. 2010. № 229–230 [in Ukrainian].

17. Mytnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13 bereznia 2012 roku № 4495-VI. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy* [Customs code of Ukraine : Law of Ukraine of March 13, 2012. *Official bulletin of Ukraine*]. 2012. № 32. S. 9 [in Ukrainian].

18. Pro vykonavche provadzhennia : Zakon Ukrainy vid 2 chervnia 2016 roku № 1404-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [About executive proceedings : Law of Ukraine of June 2, 2016. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*]. 2016. № 30. S. 5 [in Ukrainian].

19. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy v redaktsii vid 3 zhovtnia 2017 roku № 2147-VII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Civil Procedure Code of Ukraine : Law of Ukraine of October 3, 2017. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*]. 2017. № 48. St. 436 [in Ukrainian].

20. Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii prymusovoho vykonannia rishen : nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 02.04.2012 № 512/5. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy* [On approval of the Instruction on the organization of enforcement of decisions : order of the Ministry of Justice of Ukraine of April 2, 2012. *Official bulletin of Ukraine*]. 2012. № 27. S. 23 [in Ukrainian].

Rudenko Liudmyla,
PhD in Law, Associate Professor
(Sumy State University, Sumy)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5059-3420>

Rubanenko Alla,
Aspirant
(Sumy State University, Sumy)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1479-4756>

ISSUES CONCERNING THE LEGAL STATUS AND ADMINISTRATIVE LIABILITY OF FOREIGNERS AND STATELESS PERSONS

This article deals with the issues concerning the legal status and administrative liability of foreigners and stateless persons. It investigates the peculiarities of bringing foreigners and stateless persons to legal liability under administrative law. The legislation under which foreigners and stateless persons are brought to administrative liability has been analysed. Administrative coercion measures that can be applied to foreigners and stateless persons have been investigated. The article considers issues of arrangements for cases concerning foreigners and stateless persons, in particular, which are considered within civil proceedings, customs, and administrative proceedings, the peculiarities of the implementation of decisions concerning foreigners and stateless persons. The shortcomings of the mechanism for bringing foreigners to administrative liability have been identified. The imperfection and ineffectiveness of the mechanism for bringing foreigners who are subject to an administrative liability in the form of a fine to administrative liability, and collisions and gaps in migration legislation have been highlighted. Two ways of solving the identified problems are proposed: improving national legislation and concluding mutual assistance agreements. It has been substantiated that the mechanism for bringing foreigners and stateless persons to administrative liability should provide for the influence of the authorities or the state on the violator during the period when he or she is still in the state where the crime was committed. Methods of bringing to liability during the period when a foreigner has already left the state's territory are important only in the case of committing serious offenses, including crimes. It was proposed to consolidate certain changes in the legislation.

Key words: *foreigner; person without citizenship; administrative liability; violation of customs rules; violation of traffic rules; fine; enforcement measures; gap.*

Надійшла до редколегії 02.02.2021